

VERSCHEIDENHEID IN GODDELIJKE LEIDING

en

EEN GELIEFDE NICHT

Robert P. Knill en Jane Walker

Vertaald door Ruben Bolier

STICHTING DE GIHONBRON

MIDDELBURG

2024

VERSCHEIDENHEID IN GODDELIJKE LEIDING

Door

Robert Parminter Knill¹

Bron: The life of Robert Parminter Knill, blz. 4 en verder.

We kunnen niet met grote nauwkeurigheid het tijdstip vaststellen waarop het de Heere behaagt om het werk in de zielen van Zijn kinderen te beginnen. Ook kunnen we geen weg uitstippelen waarin het Hem behaagt ze te leiden in de tijden die daarna komen.

Vaak heb ik het volgende gezegd wat deze zaken betreft: kijk eens naar mensen. Alle mensen bezitten datgene wat wij de menselijke eigenschappen noemen. Maar wat komen die eigenschappen op een verschillende manier naar buiten, zodat je geen twee personen kunt vinden die precies hetzelfde zijn. En zo is het ook met de bevinding van het levende huisgezin van God. Ze komt in de hoofdzaken overeen, maar toch is ze zo verschillend in verscheidene opzichten! Ik ben het heel erg eens met de opmerkingen van Joseph Hart over dit stuk, die in zijn gedrukte levensbeschrijving staan. Omdat dit niet goed opgemerkt wordt, gaan vele dienstknechten van Christus de fout in doordat ze hun eigen ervaring neerleggen als een regel voor anderen. Ik moet bekennen dat ik dat jarenlang niet zo goed beseftte zoals ik dat nu beseft, zowel door mijn eigen bevinding als door het horen van de weg waarin anderen zijn geleid. En daartoe had ik veel mogelijkheden.

Het hoofdpunt is dit: *leven*. Maar hoe het leven meegedeeld werd, en hoe het meegedeelde leven onderhouden wordt, kan alleen uitgevonden worden door de oneindige wijsheid van God, Die alle dingen werkt naar de raad van Zijn wil.

Ik heb vele verontruste zielen ontmoet die benauwd waren omdat ze niet kunnen spreken van een krachtig, opvallend begin, en ook niet van enige bijzondere openbaringen. En dat terwijl er anderen zijn (relatief weinig mensen) die vol vertrouwen kunnen spreken van een begin – een voortgang. Ze leven in de hoop op een gelukkige uitkomst van al hun smarten wanneer de boodschapper, de dood, gezonden wordt om ze thuis te halen.

Maar in het geval van deze arme, twijfelende zielen wordt gewoonlijk de werking van die gezegende genade, ‘de vreze Gods’, opgemerkt. Deze vreze wordt ‘een springader des levens’ genoemd, ‘om af te wijken van de strikken des doods’. Toch zijn er in deze genade, net als in elke genadewerking, afwisselingen. Ze kennen eb en vloed, in zoverre het de Auteur ervan, de Heilige Geest, behaagt om erin te werken of erop te waaien.

Voor mijzelf heb ik reeds lang de gemeenschap met God als een gewis kenmerk van geestelijk leven beschouwd. Die prachtige hymne van Hart, ‘Laat ons de belangrijke vraag stellen’, spreekt werkelijk de taal van mijn ziel. (..)²

‘Laat ons de belangrijke vraag stellen,
(Broeders, wees niet te zeker)
Wat het is een christen te zijn –
Hoe we onze harten zekerheid kunnen verschaffen.
Ijdel zijn onze beste godsdienstverrichtingen;
Als die op een vals fundament zijn gebouwd;
Ware godsdienst is meer dan verstandskennis –
Het is iets dat gekend en ondervonden moet worden.

Het is te vertrouwen dat onze zeer Geliefde
Ons in Zijn bloed heeft schoongewassen;
Het is de hoop dat onze schulden weggenomen zijn,
Ook al voelen we die in onszelf oprijzen;
Te geloven dat alles volbracht is,
Ook al is er zoveel dat overblijft om nog door te maken –
Om te zien dat de gevaren onverminderd zijn,
En toch vast te houden dat onze verlossing zeker is.

Het is tegenstrijdigheden te geloven
Met Hem te spreken Die niemand gezien heeft –
Onder benauwdheden te roepen en te zuchten
En toch de gedachten aan gemak te vrezen,

¹ R.P. Knill was de opvolger van J.C. Philpot te Stamford.

² De schrijver gaat hierna een paar alinea's verder met zijn levensbeschrijving, dus die heb ik weggelaten. Vert.

Het is de strijd tegen ons te gevoelen,
En toch hopen de overwinning te behalen –
Te geloven dat Christus ons gereinigt heeft,
Ook al blijft de melaatsheid.

Het is de Heilige Geest te horen om
Ons tot verborgen gebed aan te dringen;
Ons in Jezus' verdienste te verheugen,
En toch voortdurende smarten te dragen;
Voor eeuwig een volle vergeving
Te ontvangen van onze zonden,
En toch met diep berouw te zuchten –
En om elk uur genade af te smeken.'

Wat is een werk van de wet? Misschien vragen sommige mensen die tot hiertoe zijn gekomen met het lezen zich af: 'Hoe zit het nu met een werk van de wet?' Ik antwoord: 'Door de wet is de kennis der zonde.'³ God is in Zijn onderwijs, zowel wat de wet als wat het Evangelie betreft, niet gebonden aan welke vooraf bepaalde opvattingen van mensen dan ook.

Het Woord van God is de enige rechte regel waardoor we een juist oordeel kunnen vormen. De arme moordenaar aan het kruis leerde meer van zonde en zaligheid dan velen geleerd hebben in jaren van tuchtigend onderwijs.

Mensen, in het bijzonder godzalige mensen en predikanten, stippelen vaak een regel of weg uit waarin God moet werken. Zelfs die zeer begenadigde man, William Huntington, dwaalde op dit gebied. Hij kreeg voor zichzelf zo'n grote kennis van God als Wetgever en van zichzelf als overtreder, wat dan opgevolgd werd door zo'n openbaring van Gods heerlijkheid in het Evangelie, dat hij misschien wel verontschuldigd kan worden wanneer hij er de nadruk op legt dat elke geredde zondaar op dezelfde wijze komt als hij voorstelt.

Wat mezelf betreft, moet ik zeggen dat ik mezelf wel een schuldige zondaar voelde en beleed te zijn. Maar als iemand me gevraagd had of ik de betekenis van de uitdrukking 'de plaag van het hart' wist, dan moest ik het antwoord schuldig blijven. Dit wist ik echter wel – dat ik een zondaar was die Christus liefhad en dat Christus mij liefhad. In die tijd was dit alles wat ik wist. [De schrijver bedoelt hier niet dat er kinderen van God zijn die de kennis van hun verloren staat niet nodig hebben. Die gezond zijn, hebben de medicijnmeester niet nodig. Vert.] O, wat zou ik in latere jaren van mijn leven blij geweest zijn met deze verzekering, toen ik geroepen werd om 'handel te doen op grote wateren'.⁴

EEN GELIEFDE NICHT

Door

Jane Walker

Jane Walker is de schrijfster van de onder ons bekende levensbeschrijving 'Des Heeren leiding'. In deze levensbeschrijving staat ook een en ander over de hoofdpersoon van dit verhaal. De link naar het boek is: <https://theologienet.nl/bestanden/Walker-Jane.-Des-Heeren-leiding.pdf>

En Hij zeide tot hen: Wat zijt gij vreesachtig, gij kleingelovigen? (Math. 8:26).

Jezus zeide tot haar: Vrouw, wat weent gij? Wien zoekt gij? (Joh. 20:15).

Want een iegelijk, die bidt, die ontvangt; en die zoekt, die vindt; en die klopt, dien zal opengedaan worden. (Luk. 11:10).

I.C. Pembrey, 16, Observatory Street, Oxford, 1862.

³ Rom. 3:20.

⁴ Ps. 107:23.

Voorwoord

Vele vrienden hebben het verhaal van mijn geliefde nicht Jane Elliott met vermaak en stichting gelezen. Ook wensten ze dat het uitgegeven zou worden, omdat het nu alleen op de kافت van de Gospel Standard gedrukt was. Mij is gevraagd om een paar dingen op te schrijven als inleiding. Eerst weigerde ik dat, omdat ik voelde dat ik niet de bekwaamheid had om iets noemenswaardig op te schrijven. Ik ben een arm, onwetend schepsel zonder gave van onderscheid of kennis van wat dan ook, behalve dan van datgene wat de Heilige Geest mij in mijn ziel geleerd heeft en wat ik ondervindelijk gesmaakt en getast heb.

Ik had nog maar net geweigerd op dit voorstel in te gaan, of ik begon een fontein in mijn ziel te voelen opwellen, zodat ik vele dingen op papier had kunnen zetten als ik op dat moment geschreven zou hebben. Elke dag werd het gevoel sterker, totdat ik uiteindelijk genoodzaakt werd een poging te wagen. Moge de Heere me in staat stellen om enkele woorden te spreken over mijn overleden nicht. Dat zou de lezer niet alleen interesseren, maar, naar ik vertrouw, ook God verheerlijken. Dat alleen is mijn doel, want Hij alleen is het waard.

Ik ben er zeker van dat niemand anders dan de Heere mijn nicht gemaakt kon hebben tot degene wie ze voor mij was geworden. Hoewel ze vanaf haar kindse jaren een volgzaam karakter had en haar eigen wil verloochende voor degenen voor wie ze moest zorgen, hield ze er tot aan de dood van mijn lieve moeder van om eropuit te gaan. En dit om alles te zien wat er gebeurde. Ze scheen in het geheel niet te denken aan anderen. De gedachte kwam niet bij me op dat ze ooit bij mij zou wonen. Dat wilde ik ook niet, omdat ze nog zo jong was. De dood van mijn moeder was een gebeurtenis waar ik niet aan durfde te denken. Maar toen die tijd aanbrak, werd mij de kracht gegeven die ik tijdens die dagen nodig had.

Toen het lieve meisje na de dood van mijn moeder mijn kamer binnenkwam, zei ik tegen haar: 'Wat moet ik nu doen om iemand te krijgen die voor me zorgt?' Meteen zei ze heel liefdevol: 'Ik zal het doen.' Ik zei: 'Maar je wilt toch niet je thuis verlaten om met mij opgescheept te zitten?' 'O ja hoor, dat wil ik wel,' was het antwoord. 'Nee,' zei ik, 'ik moet proberen om iemand te krijgen.' Maar daar wilde ze niets van weten.

Vanaf dat uur leek het wel of ze mijn kind was, door de Heere aan mij gegeven. Het was alsof Jezus tegen me zei: 'Zie uw kind.' Ze kon het de drie jaren dat ze bij me was, niet verdragen om me alleen te laten, zelfs niet één dag. Haar geliefde vader en moeder woonden in het dorp. Ze rende vaak naar huis, maar bleef daar nooit lang. Ze was een wonder voor allen die haar kenden, want ze konden niet begrijpen dat zo'n jong persoon een comfortabel huis zou verlaten om naar mijn arme huisje te komen en daar te wonen. Ik echter kon slechts de wijsheid en liefde van God opmerken, dat Hij haar bekwaam maakte en voorbereidde om de plaats van mijn geliefde moeder in te nemen, die tweeëntwintig jaar lang onvermoeid voor mij gezorgd had.

Hoewel mijn geliefde nicht afkomstig was uit een ondernemend gezin (haar vrienden waren bakker of kruidenier), was zij net zo zorgzaam en regelde zij alles net zo goed als mijn geliefde moeder. Daarom was mijn verdriet al spoedig weggevaagd. Maar helaas, de wond werd al spoedig weer opnieuw opengesneden. Juist toen ik een beetje tot rust begon te komen en te zeggen: 'Vrede, vrede,' legde de Heere Zijn beproevende hand op de liefste die ik op aarde had. Ze was nooit sterk geweest, maar ze had voor dit moment niet één dag ziek op bed gelegen gedurende de tijd dat ze bij me woonde.

Mijn arme vader en nicht werden allebei getroffen door griep en bronchitis. Hij stierf eraan. De ziekte drong de longen van mijn lieve Jane binnen en verzwakte haar in drie jaar heel erg. Maar o, wat riep ik dag en nacht tot de Heere en smeekte ik Hem om haar voor mij te sparen, want ik had nog nooit een vreemde mij laten verzorgen. Alleen de gedachte eraan was al bijna meer dan ik kon dragen. Echter, een stem vanbinnen zei: 'Wat? Niet voor de heerlijkheid van God?' Mijn ziel

antwoordde 'Ja Heere, alles tot Uw heerlijkheid.' Van die tijd af scheen ze van me afgesneden te zijn, hoewel ze me zo lief was als altijd. Maar ik was er zeker van dat het de wil van de Heere was om haar weg te nemen.

Er werden praatjes rondgestrooid dat haar ziekte veroorzaakt werd omdat ze mij verzorgde. Dat deed mijn hart ineem krimpen van verdriet en ik smeekte haar om naar huis te gaan. Maar ze zei dat ze liever met mij wilde sterven dan vertrekken. Toch zei ze te vertrekken wanneer ik iemand gevonden zou hebben van wie ze dacht dat ze goed voor mij zou zijn. Ze zei altijd dat het bezoeken van mij het middel was om haar gezondheid in stand te houden, omdat ze dan niet blootgesteld werd aan de vochtige lucht en koude zoals bij haar thuis. Daar moest ze vaak weggaan onder allerlei weersomstandigheden.

Twee jaar voordat ze bij mij kwam, was ze onder behandeling omdat ze het gebruik van haar linkerarm verloren had. De dokter zei dat er niets aan de hand was met de arm – het lag aan haar gezondheid. Ze moest heel goed verzorgd, en heel warm en droog gehouden worden, want haar bloed bevond zich in een hele slechte toestand, waardoor ze sloom was. Deze gedachte vertroostte me vaak, want ik kon het niet verdragen dat er gedacht zou worden dat ze haar leven verloren had vanwege het verzorgen van mij. Wat heel opmerkelijk was, is het feit dat ik nog een andere nicht had, een nicht van Jane. Velen wilden dat zij bij mij zou komen wonen, maar dat ging voor haar niet door. In weinig tijd ging haar gezondheid op dezelfde wijze achteruit als bij Jane en ze stierf vijf weken voor mijn lieve Jane. De Heere scheen inderdaad duidelijk te spreken in deze zaak.

De Heere nam mijn geliefde op zo'n tedere en zachte wijze weg, dat mijn ziel vaak uitbrak in gezangen van vreugde en lofprijzing, zelfs te midden van bittere doodsangsten. Het verdriet vanwege mijn verlies is nog net zo groot als altijd, omdat ik nog geen geschikt persoon heb gevonden die haar plaats kan innemen. Toch is mijn oog nog steeds op de Heere gevestigd, Die alléén mijn behoeften kent en Die ze ook kan vervullen.

O, hoe trouw heeft de Heere dit woord in haar geval vervuld: 'Geeft, en u zal gegeven worden; een goede, neergedrukte en geschudde en overlopende maat zal men in uw schoot geven; want met dezelfde maat waarmee gijlieden meet, zal ulieden wedergemeten worden.'⁵ En: 'Zalig zijn de barmhartigen; want hun zal barmhartigheid geschieden.'⁶ De liefde en tederheid die ze mij toemat, is haar wedergemeten, want niemand werd beter verzorgd dan zij gedurende haar drie jaar van ziek zijn. Alles wat de liefde kon bedenken, werd gedaan om haar te verlevendigen, maar ze zei: 'Dit alles is niets. Ik wil dat de Heere des levens mij verzekert dat ik de Zijne ben.'⁷ Deze behoefte werd ook vervuld, op de eigen tijd en wijze van de Heere.

De Heere leidde haar naar lichaam en ziel zo zachtjes, dat het voor allen die haar zagen verbazingwekkend was hoe geduldig en vrolijk ze haar smart droeg. Nooit murmureerde of mopperde ze. Ze had zo'n groot vertrouwen in de Heere voor datgene wat mij betreft, dat toen haar moeder een paar dagen voor haar dood tegen haar zei: 'Wat zal je tante doen?' ze antwoordde: 'O, ze zal geen schade lijden. De Heere zal voor haar zorgen.' Nadat ze gestorven is, spreekt ze nog vaak tegen me wanneer ongelovige vrees me bijna opslokt. Hoewel ik vaak om haar treur, kan ik me naar ik hoop toch verheugen dat ze is weggeraapt voor kwaad dat komt.⁷

Moge de Heere dit kleine getuigenis van Zijn liefde en getrouwheid aan iemand die al haar dagen gebukt ging onder twijfels en vrees, achtervolgen met Zijn zegen, door het te gebruiken tot vertroosting van zulke vreesachtigen. Dat is mijn wens en bede.

Jane Walker.

Islip, 8 maart 1862.

Het volgende komt uit de omslag van de Gospel Standard van november, 1861.

Aan de heer C.

Mijn geliefde vriend,

Het was de wens van mijn vrienden dat ik de bijgevoegde citaten uit de brieven van mijn geliefde nicht zou uitwerken. Die zijn aan mij geschreven tijdens de laatste maanden van haar leven. Zij dachten dat ze enige arme, vreesachtige zielen zouden kunnen bemoedigen, die, net als haar, voortkruipen in duisternis en veel vrees, omdat ze geen helder bewijs hebben dat ze van de Geest geboren zijn. Daarom heb ik ze ter inzage naar u gezonden.

Vanaf het eerste gesprek met mij was ik er zeker van dat ik kon zien dat de vreze des Heeren, die het beginsel van wijsheid is, ingeplant was in haar hart en dat ze een van die oprechte zielen was, die zodanig gemaakt waren door God de Heilige

⁵ Luk. 6:38.

⁶ Math. 5:7.

⁷ Vgl. Jes. 57:1.

Geest. Ze was namelijk altijd bang om te spreken, opdat de mensen niet zouden denken dat ze iemand was die ze niet was, ook al was ze altijd blij wanneer een van het volk des Heeren haar opzocht.

Ze zei nooit iets dat in haar gedachten was, opdat ze niet bedrogen zou worden en ze wanneer ze zou sterven, zou moeten zeggen dat alles bedrog was. Daarom dacht ze dat het maar beter was om niets te zeggen, want ze voelde dat ze niet alleen maar de *naam* van godsdienstig wilde hebben. De eeuwigheid lag voor haar en ze wilde *werkelijkheid* en geen namaak.

Niets deed haar meer verdriet dan wanneer men tot haar sprak alsof het in haar eigen vermogen lag om de vertroosting van het Evangelie aan te nemen, want ze had niet de wens om iets aan te nemen waarvan ze vreesde dat het haar niet toekwam. Ze had reeds lang gevoeld dat het niet de uitwendige vorm van godsdienst was, maar dat de kracht ervan ten nutte kon zijn in het stervensuur. Daarom had ze veel bestrijdingen. Al haar gedachten waren zo bezet met de eeuwigheidszaken, dat ze geen belangstelling toonde voor wat er om haar heen gebeurde. Ze kon uren op de bank liggen met haar gezicht naar de muur gericht, zonder een woord te spreken. Ik geloof dat dit er een bewijs van was dat er een diep werk plaatsvond in haar ziel. Ze was zo teer wat betreft de gevoelens van anderen, dat ze nooit zei dat ze haar vrienden zou verlaten. Ze wist dat de gedachte dat ze ons zou verlaten, hen verdriet zou doen, want we hielden allemaal heel veel van haar. Ze was altijd zo liefdevol en plichtsgetrouw, dat haar geliefde vader, moeder en alle anderen haar heengaan betreuren.

Wanneer ik bedenk wat ik in haar kwijt ben geraakt, dan is mijn hart gereed om te breken van verdriet. Ze was voor mij werkelijk datgene wat Jona's wonderboom voor hem betekende – een beschermster tegen vele smarten, omdat zij net op het moment opgevoed en voorbereid werd toen mijn moeder van mij was weggenomen. Dit nam veel van de bitterheid weg die door haar dood veroorzaakt was, want ik kon duidelijk zien dat mijn nicht door de Heere geschikt en voorbereid was geworden. Hoewel ze zo jong was, scheen ze toch het verstand, de liefde en genegenheid van een moeder te hebben. Nooit scheen ze gelukkig te zijn wanneer ze van mij gescheiden was. Het was haar wens dat ze met mij zou leven en sterven, maar ik zei tegen haar dat ze het beste bij haar moeder kon wonen. En nu is haar bloem verwelkt en is ze bij mij weggegaan, maar niet voor altijd. Deze gedachte verlevendigt me, wetend dat ik naar haar zal gaan, ook al zal ze niet naar mij terugkeren. Hij, Die gegeven heeft, heeft ook het recht om weg te nemen. Toen ik drie jaar geleden geroepen werd om haar op te geven, en ze terugkeerde naar haar moeder, was de bitterheid van de dood geweken. Dit was werkelijk een bittere beproeving voor me, maar ik was er zeker van dat het tot heerlijkheid van God zou zijn. En ik vertrouw dat dit inderdaad het geval is geweest.

Geloof me, uw dankbare vriendin,

Jane Walker.

Islip, 8 augustus 1861.

De levensbeschrijving

Vanaf de eerste keer dat mijn lieve nicht mij kwam verzorgen, ongeveer zes jaar geleden, betoonde ze altijd grote liefde en genegenheid voor het volk van God dat me te Oxford bezocht, en ook voor degenen die eensgezind met hen waren. Vaak zei ze: 'Zij zijn de ware kinderen van God, want ze zijn niet zoals de vele mensen die het ene zeggen en het andere doen.' Altijd hield ze ervan om hun gesprekken en gebeden te horen, maar ze hield er niet van gezien te worden, opdat ze niet zouden denken dat ze datgene beleed te zijn wat ze in werkelijkheid niet was. Ze zei vaak dat ze dacht dat het in de ogen van God heel goddeloos was om te zeggen dat je iets bent, zonder het daadwerkelijk te zijn. Soms sprak ze de volgende woorden: 'Ik wilde wel dat ik zoals u was. Dan zou ik gereed zijn voor de dood, wanneer die ook komt. Ik denk vaak dat ik de twintig niet zal halen.' Dit zei ze toen ze er nog gezond uitzag. Ik zei: 'Je zou wel willen blijven leven, of niet?' 'Nee,' antwoordde ze, 'als ik maar zeker zou zijn van de hemel, dan zou ik nu graag heen willen gaan.' Ik zei: 'Heeft de aarde dan geen aantrekkelijkheid voor je?' 'Nee, niets.' 'Vraag je weleens of de Heere je voor wil bereiden?' Het antwoord was: 'Daar verlang ik naar, boven alle andere dingen.' Maar ze vertelde me niet dat ze er zo bekommerd over was. Ik er werd vaak toe geleid om voor haar te bidden en werd ertoe geleid te hopen dat ze onder diepe indrukken was, ook al kon ik haar slechts de laatste vier maanden van haar leven op papier wat zien vertellen. Als er iemand was die dacht dat ze een kind van God was, zei ze: 'Nee, dat ben ik niet.' Vele keren verzocht ik haar iets over haar werkzaamheden te vertellen, omdat ik het heel graag uit haar eigen mond wilde horen. Ik kon zien dat er heel veel aan de hand was, maar ze was zo bang dat ik het tegen mijn vrienden zou zeggen, waarop ze dan zouden denken dat alles wel goed was, terwijl ze zichzelf alleen maar zou bedriegen. Ze zei: 'Vreselijke gedachte! U en hen te bedriegen.' Toch hoopte ze het me wel een keer te vertellen. Toen ze me niet langer kon bezoeken, was ik gewoon haar te schrijven. Dit is een gedeelte van de eerste brief die ze me gestuurd had:

Mijn geliefde tante,

Het spijt me werkelijk heel erg als u zich door mij zoveel zorgen maakt, maar ik ben altijd bang dat ik iets zeg wat ik niet diepgaand in mijn eigen hart gevoeld heb. Ik voelde altijd een vrees dat de godsdienst mij maar aangepraat zou worden en dat ik, wanneer ik zou sterven, niets meer zou hebben. Lieve tante, hebt u dit ooit ook zo gevoeld? Ik verlang er vaak naar om een van dat gelukkige getal gemaakt te worden, maar ik kan niet zeggen of dat ooit zal

gebeuren. Ik twijfel er niet aan dat u voor me bidt en ‘een krachtig gebed des rechtvaardigen vermag veel.’⁸ Dat lezen we in de Bijbel.

Het onderstaande is een gedeelte uit haar tweede brief:

Heel erg bedankt voor uw vriendelijke brieven. Ik hoop dat u opnieuw zult schrijven wanneer u daartoe in staat bent. Gedurende de avond dacht ik veel aan datgene wat u zei. Soms denk ik dat uiteindelijk alles goed zal komen met me, maar dan schijnt er iets in me te zeggen: ‘Je zult jezelf bedriegen.’ En dan is mijn hart zo hard. Liefste tante, denkt u dat er iets goeds ligt in mijn gevoelens, of zijn ze allemaal slechts natuurlijk? Mensen kunnen ver komen met hun belijdenis. Dit werpt zoveel verschrikking in mijn gemoed, wanneer ik eraan denk hoe ver sommigen kunnen komen. Ik denk dat tenzij datgene wat we zeggen uit ons hart komt, het goddeloos is om ook maar een woord uit te brengen. Verbeter toch hetgeen ik verkeerd gezegd heb, omdat ik onwetend ben wat deze dingen betreft. Ik vertel u gewoon alles wat ik voel, maar ik hoop dat u aan niemand laat weten wat ik aan u schrijf.

Ze had een droom waarin ze de Zaligmaker van arme zondaars op haar neer zag kijken met liefde en tederheid. Ze voelde haar hart tot Hem getrokken worden als het enige Voorwerp tot zaligheid van haar ziel, want ze zei dat ze wist dat niemand anders haar ziel van de eeuwige dood kon redden. Ik was erg bemoedigd te zien hoe ernstig ze bezig was met de vraag of het goed met haar zou komen en hoe bevreesd ze was dat ze bedrogen zou worden. Ze zei dat het haar verdriet deed dat ze van veel zaken hoorde die ze deed. Alsof ze behouden kon worden wanneer zij maar wilde, en dat ze [om behouden te worden] het Woord van God naar de letter kon aannemen en ineens gelukkig kon zijn. Te midden van mijn smart vrolijkte het mijn hart op wanneer ik haar zag. Ze reisde met grote snelheid naar het graf en net als de verloren zoon kon ze zich niet voeden met de zwijgendraf. Ze kon niet leven bij brood alleen, maar de Heere had haar hart oprecht gemaakt voor Hem. Ze gevoelde de waarheid van de woorden die Jezus sprak: ‘De Geest is het Die levend maakt; het vlees is niet nut. De woorden die Ik tot u spreek, zijn geest en zijn leven.’⁹ En daar kwam ze achter, zoals haar woorden duidelijk maken, want behalve wanneer er een Woord met kracht tot haar gesproken werd, zonk ze weg in haar vrees. Ze schrijft:

Ik voel de verschrikkelijke vrees dat ik u en mezelf maar aan het bedriegen ben. O, mijn lieve tante, vaak wenste ik maar dat ik nooit één woord had gezegd. En toch denk ik dat als ik nooit mijn hart voor u geopend zou hebben, ik dan nooit geweten zou hebben dat iemand anders hetzelfde gevoeld heeft. Als ik u niet had, zou ik niet weten wat ik moet beginnen, want ik kon voor niemand anders mijn hart blootleggen en niemand anders vertrouwen. Ik ben er zeker van dat als u iets in mij, in wat ik zeg of voel, tegenkomt wat verkeerd is, u me zult vermanen. Dat maakt u de enige persoon voor wie ik mijn hart kan openen.

Maar denk toch niet dat ik geloof dat u of ikzelf of wie dan ook mijn ziel kan redden, want ik ben me er goed van bewust dat niemand dan de Heere dat kan doen. Ik denk niet dat Hij naar me zal luisteren, want ik voel mezelf zo slecht, dat ik in een hele dag niet één gedachte tot God kan opheffen. Ik ben erg bang dat ik mijn zonden nog nooit zwaar en benauwend op mijn gemoed gelegd heb gekregen. Dit zorgt ervoor dat ik neerslachtig ben, hoewel ik gehoord heb dat sommigen zeer zacht geleid worden. Ik denk niet dat dit mijn geval zou zijn. Ik ben zo ondeugdelijk. Ik heb reeds lang gevoeld dat de wereld voor mij geen glans meer heeft. Waar ik ook naartoe ga om troost te krijgen – er zit een engel in. Maar dit alles merk ik niet op. ... Vandaag ben ik er erg slecht aan toe. Ik had een hele onrustige nacht. Veel dank voor uw vriendelijke brief, ik heb die steeds weer opnieuw gelezen. Dagelijks onderzoek ik mijn eigen hart. Ik zie dat het vol bedrog is en vervuld met alles wat slecht is. Ik voel dat als er iets van mij af zou hangen, ik geheel verloren zou zijn.

Ik heb de laatste tijd geen woord aan mijn ziel toegepast gekregen en het schijnt alsof mijn hart dood was. Maar ik voelde tijdens het lezen deze middag iets meer. Uw brieven lijken me enige hoop te geven, maar dan komt de oude vrees weer terug. Maar ik ben niet de enige die twijfelt en vreest, want ik geniet erg van de stukken in de Gospel Standard. O, kon ik me maar nederig en zachtmoedig voelen! Soms denk ik dat als de Heere mijn beproeving zou verdubbelen, om zo mijn ziel te behouden, het mij niet zou kunnen schelen wat Hij me zou opleggen. Deze woorden komen vaak in mijn gedachten: ‘De HEERE is goed dengenen die Hem verwachten, der ziele die Hem zoekt.’¹⁰ Ik kon die woorden niet vinden, maar toen ik op een andere dag het kleine boekje opende dat u me stuurde, las ik de woorden weer.

Mijn geliefde tante,

Ik zal weer proberen een paar regels aan u te schrijven, omdat ik weet dat u heel graag wilt weten hoe het met me is. Ik voel me zoveel liefde en vriendelijkheid niet waard. En ik heb werkelijk altijd al gedacht dat u een tweede moeder voor me was, maar later zelfs nog meer. Ik verlang ernaar u te zien, want ik kan niet uitleggen wat ik bedoel met het

⁸ Jak. 5:16.

⁹ Joh. 6:63.

¹⁰ Klgl. 3:25.

voelen van benauwdheid over de zonde. Ik zou u heel veel kunnen vertellen als ik bij u zou zijn en ik heb vele dingen die zwaar op mijn gemoed drukken. Soms voel ik een hoop opspringen dat alles uiteindelijk goed zal komen en dat de Heere me er doorheen zal helpen. Maar dan zegt iets me vanbinnen dat ik niet behouden zal worden, want ik heb nooit zo gebeden of de zonden gevoeld als anderen. En dan kom ik in een staat waarin ik me heel ellendig voel, alsof ik dood ben. Ik kan nog geen gedachte aan God wijden en het schijnt alsof het lezen of iets anders mij niets kan schelen. Denkt u dat ik op de rechte weg kan zijn? Ik ben bevreesd dat ik het helemaal verkeerd heb, omdat ik nog nooit gehoord heb van iemand die op zo'n zachte wijze geleid wordt als ik. Als ik het wel goed heb, dan is de Heere heel goed voor mij.

Ik ben werkelijk heel erg verdrietig, omdat ik een slechte nacht gehad heb, maar ik heb enkele gezegende beloften gehad. Een ervan was: 'Maar die den HEERE verwachten, zullen de kracht vernieuwen; zij zullen opvaren met vleugelen, gelijk de arenden, zij zullen lopen en niet moede worden, zij zullen wandelen en niet mat worden.'¹¹ De andere was: 'Veel zijn de tegenspoeden des rechtvaardigen, maar uit die alle redt hem de HEERE.'¹² En een andere: 'Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, tenzij dat iemand wederom geboren wordt, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien.'¹³

Hierna werd ze heel erg beproefd en verzocht. We laten haar aan het woord aan de hand van een brief die ik een paar dagen later gekregen had:

Liefste tante,

Ik kan u dit keer geen goed nieuws vertellen. Helaas moet ik zeggen dat mijn hart in zodanige toestand is geweest, dat ik bij tijden verzocht werd het allemaal maar op te geven. O mijn lieve tante, moge de Heere Zich over mij ontfermen! Bid voor mij! Ik ben bang dat ik me nog nooit zo gevoeld heb als ik zou moeten. Hebt u tijdens het lezen ooit het gevoel gehad dat het niet kon schelen of u nou wel of niet las? Ik vertelde u de volgende dag niet dat die eerste twee teksten geen blijvende uitwerking in mij hadden. Alleen de laatste had een blijvende uitwerking en dat deed me over mijn toestand nadenken. Ik kan niet vertellen wanneer ik voor het eerst onder geestelijke indrukken kwam. Vaak heb ik deze gevoelens gehad: 'O, zond de Heere maar een woord dat vast in mijn hart genageld bleef zitten!' En vervolgens heb ik er een dag of twee niet meer aan gedacht. Wat was de oorzaak van die gevoelens? Als ik u niet had om mijn hart te luchten, dan wist ik niet wat ik zou moeten beginnen, want ik kon er niemand anders wat van vertellen. De laatste twee dagen heb ik veel pijn geleden en ik verlang ernaar u te zien, maar ik denk niet dat ik u in deze wereld ooit nog zal zien. Als we elkaar hier nooit meer zullen zien, dan hoop ik dat we in de toekomstige wereld een gelukkige eeuwigheid met elkaar mogen doorbrengen. Maar ik ben vol twijfel en vrees dat ik mezelf zal bedriegen, zodat ik nergens bevrediging in kan hebben. Deze woorden waren veel in mijn hart: 'En Ik zal de blinden leiden door den weg dien zij niet geweten hebben, Ik zal hen doen treden door de paden die zij niet geweten hebben; Ik zal de duisternis voor hun aangezicht ten licht maken en het kromme tot recht; deze dingen zal Ik hun doen en Ik zal hen niet verlaten.'¹⁴

Juist toen we de hoop opgaven dat we elkaar weer zouden zien, verbeterde haar toestand weer en was ze in staat om naar mij toe gebracht te worden en drie uur lang naast me te liggen. Ook werd ze in staat gesteld om zonder hoesten te praten, zodat ze haar hart onbelemmerd voor me openlegde. Ze zei dat haar verlangen om mij te zien vervuld was. Ik zei tegen haar dat ik geloofde dat de Heere ook haar andere verlangens zou vervullen en dat we samen de eeuwigheid zouden doorbrengen met het prijzen en aanbidden van de God van ons heil. Maar ze zei met grote vurigheid: 'Denkt u dat het goed met mij is? Ik ben zo bang dat ik de last van de zonde nog niet zodanig gevoeld heb als ik zou moeten.' Ik zei: 'Voel je dat je een zondaar bent die verloren gaat en dat je verloren *moet* gaan, tenzij dat Christus je redt?' 'Ja,' antwoordde ze, 'Hij is alle hoop die ik heb. Maar hoe komt het dan dat ik merk dat mijn hart in de nacht zo naar de Heere toe getrokken wordt en dat er zulke gezegende woorden in mijn hart komen, die me zo gelukkig maken, dat mijn hoop opgewekt wordt, zodat ik geloof dat alles uiteindelijk goed zal komen – maar dat alles weg is zo snel als ik weer opsta? Nu denk ik dat als ik echt 'des Heeren' was, dit geluk wel bij me zou blijven.' Daarop antwoordde ik haar dat ik haar geen andere troost kon bieden dan dat allen die ten leven gewekt waren, moesten voelen dat ze nog steeds in een 'lichaam der zonde en des doods' zijn. Wanneer ze de droevige gevolgen daarvan voelen, zorgt dat ervoor dat zo'n ziel zal roepen tot de Ene, Die machtig is 'volkomen zalig te maken degenen die door Hem tot God gaan'¹⁵ en zich aan Hem zal vastklampen. Die Ene is Jezus, Die de Weg, de Waarheid en het leven is.¹⁶

¹¹ Jes. 40:31.

¹² Ps. 34:20.

¹³ Joh. 3:3.

¹⁴ Jes. 42:16.

¹⁵ Hebr. 7:25.

¹⁶ Joh. 14:6.

Ze was er door genade voor bewaard om in grote uitwendige zonden te vallen. Haar geweten kon haar niet beschuldigen van hetgeen waaraan ze niet schuldig stond. Als ze in de duisternis van haar natuurstaat gelaten zou zijn, dan zou ze hebben kunnen denken dat ze geen zonde had, maar ze voelde dat ze een ondeugdelijke zondaar was in de ogen van een heilig God en dat ze met David kon zeggen: ‘Tegen U, U alleen, heb ik gezondigd, en gedaan wat kwaad is in Uw ogen.’¹⁷ Jezus stierf voor zondaren. Zondaren die zichzelf niet kunnen redden:

‘Alle gepastheid die Hij vereist,
Is dat je je behoefte aan Hem gevoelt.
Dit geeft Hij je;
Het is de rijzende zonnestraal van de Geest.’

Ze scheen erg verlevendigd te zijn toen ze bij me wegging. Ik geloof dat we beiden wel aanvoelden dat het de laatste keer was dat we elkaar hier zouden ontmoeten. Ik zei haar dat als de Heere het goed geacht had voor ons dat we onze laatste dagen samen op aarde zouden doorbrengen, Hij wel toegelaten had dat het zou gebeuren. Dit was in december. Een dag of twee later schreef ze:

O mijn liefste tante, wat deed mijn hart pijn toen ik u die dag verliet. Wat wenste ik dat we samen konden leven en sterven. Ik heb veel lieve, aardige vrienden, maar zij allen schijnen niets te zijn. Ik heb nog steeds gebrek. Maar het is een zegen dat ik een lieve vader en moeder heb om me op te vrolijken. Ze zijn zo vriendelijk dat ik geen gebrek heb. Maar ik heb zo’n hard en ondankbaar hart. Mijn gemoed voelt zich geheel dood en levenloos.

Het schijnt dat ze die nacht veel vertroosting in haar hart mocht hebben. De volgende dag, nadat ze bij me vertrokken was, zei ze dat ze die nacht dacht: ‘Als ik een potlood en papier zou hebben, zou ik heel veel opschrijven, want ’s morgens scheen alles weg te zijn.’ Daarom maakte ik een klein boekje voor haar en stuurde ik het die avond naar haar op. De volgende dag schreef ze:

Dinsdag. Erg zwak naar het lichaam, maar zeer kalm in mijn hart. Ik kreeg deze woorden met kracht aan mijn hart toegepast: ‘Ik heb u verlost met een eeuwige verlossing.’¹⁸

Dit was alles wat ze in het boek geschreven had. Toen haar geliefde moeder zag dat ze niets meer geschreven had, zei ze tegen haar: ‘Lieverd, je hebt niet in je boek geschreven.’ Ze zei: ‘Nee. Ik ben bang dat ik bedrogen ben! Wat zou het voor mij zijn om al deze dingen op te schrijven als ik verloren zou gaan!’ Jane had hierna een lange periode van grote beproeving en verviel bijna tot wanhoop, zoals uit haar eigen woorden zal blijken. Dit is een brief van haar, van 28 december:

Liefste tante,

Ik twijfel en vrees nog steeds wat betreft de vraag of het wel of niet goed met mij is, maar ik vraag de Heere of Hij me op het rechte pad wil brengen als ik verkeerd zit. Ik hoop ook dat Hij dat doen zal. Ik ben in staat gesteld om de Heere te vragen mij genadig te zijn, ook al was ik bij tijden bijna gedwongen om alles op te geven. De laatste avond had ik een meer vertroostende tijd dan toen ik bij u was. Ik kreeg verschillende teksten die me een beetje hoop schenen te geven en toen voelde ik me wat rustiger in mijn hart.

Geliefde tante,

Ik zal proberen wat te schrijven en wil u laten weten dat ik me nu veel slechter voel. Geen tong kan zeggen wat ik geleden heb wat mijn ademhaling betreft. Het voelt alsof ik stof aan het inademen was en ik heb veel bloed opgehoest. Maar als ik bereid zou zijn te sterven, dan zou het me niet kunnen schelen wat ik zou moeten doormaken. Soms voel ik me heel ellendig en op andere momenten weer een beetje opgewekt. Maar ik heb geen zoete belofte – dit is wat ik wil hebben. Maar ach, ik voel zo’n vrees voor de dood! Ik hoop dat de Heere snel voor mij zal opkomen.

De volgende dag kreeg ik een briefje met de volgende woorden:

Hoewel ik nu heel erg moe ben, moet ik toch proberen u te schrijven, want ik heb u wat goed nieuws te vertellen. De laatste avond werden enkele zoete woorden aan mijn ziel toegepast: ‘De HEERE is mijn Herder, mij zal niets ontbreken. Hij doet mij nederliggen in grazige weiden; Hij voert mij zachtens aan zeer stille wateren.’¹⁹ ‘De HEERE is goed voor degenen die in oprechtheid wandelen.’²⁰ Ik had zó lang geen woord toegepast gekregen, dat ik me nu heel bemoedigd voel.

¹⁷ Ps. 51:6.

¹⁸ Vgl. Jes. 45:17.

¹⁹ Ps. 23:1, 2.

²⁰ Ps. 84:12, Eng. vert.

Een paar dagen hierna schrijft ze: 'Ik voel nog steeds een gemis, ik kan niet bevredigd zijn.' Ongeveer een week later zegt ze:

Ik kreeg deze woorden: 'Denwelken gij niet gezien hebt en nochtans liefhebt; in Denwelken gij nu, hoewel Hem niet ziende, maar gelovende, u verheugt met een onuitsprekelijke en heerlijke vreugde.'²¹ Ik werd toen in staat gesteld om me in Hem te verheugen. De afgelopen een of twee avonden heb ik me bij tijden heel gelukkig gevoeld.

Als ze een weinig bemoediging had gekregen, werd het altijd beproefd. Ze vreesde dat het niet tot háár gesproken was. Maar de dag erna schreef ze me dat ze een hele slechte, maar ook een zeer vertroostende nacht had gehad. Ze zei: 'Tante zal wel weten wat ik bedoel.'

Op 31 januari kreeg ik de volgende brief, met de boodschap dat ze te zwak was om nog meer te schrijven, waarom ze de brief de volgende dag zou afsluiten. Ze was echter niet meer in staat hierna nog te schrijven:

Mijn geliefde tante,

Ik zal proberen u een briefje te schrijven, omdat ik weet dat u graag wilt weten hoe het met me gaat. Ik heb enkele gelukkige momenten gehad sinds de laatste keer dat ik u schreef, maar ook enkele angstige momenten. Soms denk ik dat alles uiteindelijk goed met me zal zijn en dat de Heere me weer zal zeggen dat Hij me liefheeft en al mijn zonden vergeven heeft. Maar daarna vrees ik weer dat Hij me niet zal horen. Uw laatste lange brief bemoedigde me heel erg. Ik kon zien dat ik te veel op mezelf mijn vertrouwen stelde in plaats van op Jezus. Vanaf toen werd ik in staat gesteld om door het dierbare geloof mijn vertrouwen op Hem alleen te stellen tot zaligheid.

Dit waren de laatste woorden die ze schreef en ze heeft dus nooit afgemaakt wat ze nog dacht te schrijven. Maar elke dag liet ze me weten dat haar hoop helderder werd. Het artikel van John Rusk dat in de Gospel Standard stond over de woorden 'O, alle gij dorstigen', was zeer aangenaam voor haar dorstige ziel. Ik schreef haar terug nadat ik haar bovengenoemde brief ontvangen had. Nadat ik de brief afgerond had, voelde ik dat het de laatste brief was die ik haar geschreven had. Omdat ik echter vaak misleid ben geweest door valse indrukken, probeerde ik te denken dat de gedachte vals was. Maar toen ik de brief aan haar zus meegaf zodat ze die bij haar kon afleveren, zei ik: 'Dit zal de laatste zijn.' Toen mijn vrienden me op zondag kwamen bezoeken, voelde het alsof ik hen moest zeggen dat dit ook zo was en dat ze haar moesten opzoeken. Dat deden ze soms ook wel, maar ze kreeg altijd hoestbuien als ze probeerde te spreken, omdat ze zo zwak geworden was. Ik was bang om hun te vragen haar op te zoeken, want de vermoedheid die veroorzaakt zou worden als ze overeind gezet werd, was bijna meer dan ze aankon, ook al was ze daadwerkelijk al uit bed gehaald, naar beneden gebracht en daar tot het einde toe gehouden. Ze leek niet in staat te zijn om ook maar iemand op bezoek te hebben toen ze beneden was. Het schijnt dat ze die dag erg teleurgesteld was bij de gedachte dat een van mijn christelijke vrienden die ze liefhad haar niet op kwam zoeken. Na een hele dag gewacht te hebben, zei ze tegen haar geliefde moeder: 'Ik zou wel willen dat de heer W. me kwam opzoeken.' Haar moeder zei: 'Je moet eerst op het bed getild worden, anders zal je niet in staat zijn met hem te praten als hij komt,' en ze haalde haar over om dit uit te stellen tot woensdagavond. Dit deed ze met veel tegenzin. Het scheen echter een handvat te zijn om door de satan gebruikt te worden, want die avond kwam ze in de diepte terecht. Op maandagmorgen had ze een zeer vreselijk gevecht met de vijand van de zaligheid van haar ziel. Ze hield het zo lang mogelijk voor haarzelf, maar zei uiteindelijk tegen haar moeder dat ze verloren zou zijn. Haar moeder zei: 'Nee hoor, liefste. Je zult niet verloren gaan.' Maar ze zei: 'Ik zal wél verloren gaan' en smeekte of haar moeder om naar mij toe te gaan om me vertellen hoe ze zich voelde. Maar haar moeder was bang om haar achter te laten en zei: 'Honger en dorst je naar Jezus?' 'Ja,' antwoordde ze, 'als ik ooit ergens naar gehongerd en gedorst heb, dan doe ik dat naar Hem en als ik ooit iemand liefgehad heb, dan heb ik Zijn volk lief.' Na een zeer zware strijd zei ze: 'Als ik verloren ga, dan zal ik me vastklampend aan Jezus verloren gaan.' Hierna werd ze wat kalmer. De volgende avond liet ze me weten dat ze heel kortademig was en dat het voelde alsof elke ademhaling haar laatste zou kunnen zijn. Het was echter de beste dag die ze ooit gehad had. Haar zus moest bij haar zitten omdat haar moeder het heel druk had en niet beseftte dat het haar laatste dag in dit tranendal was. Op aangename toon riep Jane de woorden uit: 'Loof den HEERE, mijn ziel, en al wat binnen in mij is, Zijn heiligen Naam.'²² O, mijn dierbare Jezus! Wat is al mijn lijden in vergelijking met wat Hij voor mij leed?' haar zus las haar voor uit de Schrift en ze zei: 'O, wat een zoete en schitterende woorden. Ik ben nog nooit zulke woorden tegengekomen, ook al heb ik heel veel in de Bijbel gelezen. Ze zijn leven en kracht voor mijn ziel door de levendmakende beïnvloeding van de Heilige Geest.'

Ik hoef niet te zeggen dat mijn ziel zich inderdaad verheugde in God mijn Zaligmaker voor de liefde en ontferming die bewezen werd aan een bloedverwant die mij zo lief is. Zelfs als ze mijn eigen kind zou zijn, zou ik haar niet meer kunnen liefhebben. Ik heb haar altijd gezegd dat ik haar wel zou kunnen overgeven als ik haar maar kon horen zeggen: 'Jezus is mijne en ik ben Zijne.'

²¹ 1 Petr. 1:8.

²² Ps. 103:1.

Tegen haar vrienden zei Jane niets over hoe ziek ze zich voelde, zodat ze helemaal niet door hadden dat haar einde zo nabij was. Die avond zat ze nog later overeind dan gewoonlijk, maar rond vijf uur de volgende morgen, 6 februari, zei ze: 'Moeder, ik sterf!' Haar moeder kon het niet geloven, omdat ze geen verandering aan haar gezicht zag. Ze zei opnieuw: 'Ik sterf. Betsey, vertel tegen tante dat ik sterf en dat ik naar mijn lieve Jezus ga.' Haar moeder zei: 'Je wilt haar toch niet wakker maken, lieverd?' 'Jawel,' zei ze met een luide stem, 'vertel haar dat ik stervende ben en dat ik naar mijn lieve Jezus ga, want dat zou ze graag willen weten.' Ze voegde eraan toe: 'Laat niemand bij me zijn dan degenen die de Heere liefhebben.' Ze citeerde de volgende woorden:

'Ik heb U nodig, dierbare Jezus; ik hoop U spoedig te zien,
Met de regenboog omringd, en gezeten op Uw troon.
Daar, zal mijn vreugde altijd zijn, met Uw door bloed gekochte kinderen,
Om Uw lofzangen te zingen, Jezus, en op U, mijn Heere, te staren.'

Jane zei tegen de anderen dat ze niet moesten huilen en zei allen tot ziens. Dit alles zo kalm en rustig alsof ze een reis van slechts enkele dagen maakte. Ze sprak iedereen aan en zei: 'Zoek de HEERE terwijl Hij te vinden is.'²³ Tegen haar vader zei ze: 'Zie eens wat het bloed van Jezus voor mij gedaan heeft.' Maar ze was te uitgeput om veel te zeggen. Op het moment dat haar oom binnenkwam, die ze de dag ervoor heel graag nog had willen zien, glom haar gezicht van vreugde. Met grote vurigheid zei ze: 'O oom, ik ben blij dat u gekomen bent. Ik wilde u nog zien. Ik ga naar Jezus. Kom, Heere Jezus, kom haastelijk.'²⁴ Kort daarna zei ze nog: 'Ze zijn gekomen!' En ze keek naar boven. Ze bleef tot het laatste toe bij bewustzijn en bleef de hand van haar oom indrukken, die ze in haar eigen hand gelegd had. Hij citeerde voor haar verschillende teksten, zoals 'Dood, waar is uw prikkel? Hel, waar is uw overwinning?' (..) Maar Gode zij dank, Die ons de overwinning geeft door onzen Heere Jezus Christus'²⁵ en vele andere teksten, waarvan hij haar vroeg of ze die in haarzelf kon gevoelen. Met al de kracht van haar ziel zei ze: 'O ja!' En toen viel haar stem weg.

Zo stierf mijn geliefde nicht rond 7 uur, op 6 februari 1861, 21 jaar en 10 maanden oud. De laatste strijd was kort en duurde slechts ongeveer twee uur. Al die tijd was ze kalm en rustig en had ze tijdens haar drie jaren van beproeving haar lijden met grote standvastigheid en met zeer veel lijdzaamheid en onderwerping gedragen. Ze was heel erg dankbaar voor alles wat voor haar gedaan werd, ook al zei ze dat ze ongeduldig en ondankbaar was. Niemand anders kon dat van haar zeggen, want ze was een voorbeeld voor allen die lijden moeten ondergaan.

²³ Jes. 55.

²⁴ Zie Openb. 22.

²⁵ 1 Kor. 15:55, 57.